

Euroopan komissio

Viite Komission kirje 3.9.2007 päivätty kirje D(2007)15303

Asia TUOMION C-342/05 TÄYTÄNTÖÖNPANO

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin antoi 14.6.2007 ratkaisunsa Suomen sudenmetsästystä koskeneesta komission käynnistämästä valvontamenettelystä. Tuomioistuin vahvisti Suomessa harjoitetun sudenmetsästyksen pääpiirteissään, mutta totesi, että Suomi ei ollut tuomioistuimen menettelyn kuluessa osoittanut sitä, voidaanko metsästyksellä vähentää ennakoitua erityisen merkittäviä vahinkoja.

Suomi on saanut Euroopan komissiolta 3.9.2007 päivätyn kirjeen D(2007) 15303, jossa komissio pyytää Suomen viranomaisia toimittamaan tietoja niistä toimenpiteistä joihin Suomi on ryhtynyt tuomion C-342/05 täytäntöön panemiseksi.

Vastauksena Suomi toteaa kunnioittavasti seuraavaa.

Suomi toteaa, että tuomion C-342/05 antamiseen saakka Suomessa on ollut kaksi erilaista käytäntöä suden pyyntilupien myöntämisessä. Peruslähtökohtana suden suojelusta poikkeamisessa on ollut, että pyynnin on tullut tapahtua riistanhoitopiirien myöntämien pyyntilupien nojalla pyyntilupakiintiöiden puitteissa metsästysasetuksen 28 §:n 2 momentissa säädettyä aikana ja poikkeusperusteena on voinut käyttää 16 artiklan 1 kohdan b-alakohdan poikkeusperustetta. Poikkeuksena on ollut, että maa- ja metsätalousministeriö on voinut myöntää tapauskohtaisen harkinnan jälkeen erityisissä tapauksissa suden pyyntilupia metsästysasetuksen 24 §:n 2 momentissa säädetystä rauhoituksesta huolimatta metsästyslain 41 §:n 2 momentissa olevien syiden nojalla tiettyjen yksilöiden tappamiseksi. Peruslähtökohtana tässä ministeriön lupaharkinnassa on ollut, että lupia on myönnetty mahdollisuuksien mukaan vain sinä aikana, kun riistanhoitopiireillä ei ole ollut mahdollisuutta suden suojelusta poikkeamiseen.

Riistanhoitopiirien ennen metsästysaikaa myöntämät pyyntilupapäätökset eivät välttämättä ole kohdistuneet mihinkään tiettyyn yksittäiseen tapaukseen, vaan riistanhoitopiirit ovat myöntäneet 16.1 artiklan b-kohdan poikkeusperusteella lupia alueilla, joilla he vuoden aikana tehdyn seurannan perusteella tietävät olevan erityisen merkittävän vahingon uhkaa aiheuttavia susia ja joilla tiedetään aiheutuneen vahinkoja.

Maa- ja metsätalousministeriön myöntämät luvat ovat aina kohdistuneet tiettyyn akuuttiin tapaukseen, jossa sudet ovat välittömästi olleet aiheuttamassa vahinkoa. Vastaavasti ministeriö on edellyttänyt, että luvalla saadaan metsästää vain tietty vahinkokohteessa käyvä yksilö. Maa- ja metsätalousministeriö luvat ovat olleet ajallisesti hyvin rajoitettuja. Lupa on voitu myöntää uudestaan, mikäli jatkoaikaa koskeneessa hakemuksessa ovat edelleen luvan myöntämisen kriteerit täyttyneet.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaissut lokakuussa 2007 kahden ministeriön metsästyslain 41 §:n 2 momentin mukaisen päätöksen lainmukaisuuden ja vahvistanut ne.

KHO:n vuosikirjaratkaisu KHO:2007:74, 23.10.2007

Maa- ja metsätalousministeriö oli päätöksellään myöntänyt hakijalle luvan yhden suden tappamiseen hakemuksen karttaliitteessä rajatulla alueella 7.3.-21.3.2006 välisenä aikana siten, että pyynti kohdistui talojen pihapiirissä käyvään suteen.

A ry:llä ja B ry:llä alueellisina luonnonsuojeluyhdistyksinä oli toimialueellaan oikeus saattaa kysymys suden rauhoituksesta poikkeamisen oikeudellisista edellytyksistä valitusviranomaisen tutkittavaksi.

Poikkeuksen myöntämisen edellytyksiä tulkitessaan ministeriön oli otettava huomioon metsästysasetuksen 28 §:n 1 momentin ja luontodirektiivin säännökset. Vaikka ministeriön päätöksessä oli sovellettuina oikeusohjeina virheellisesti viitattu ainoastaan metsästyslain 41 §:n 2 momenttiin ja metsästysasetuksen 25 §:n 3 momenttiin, päätöksen selostusosasta ja perusteluista ilmeni, että ministeriö oli arvioinut lupaharkinnassaan rauhoituksesta poikkeamiselle asetettujen edellytysten olemassaolon. Ministeriön päätökseen liitetyn ehdoin oli pyritty varmistamaan, että pyynti kohdennetaan tiettyyn, talojen pihapiirissä käyvään suteen. Päätöksestä ja asiakirjoista ilmeni, että poikkeaminen oli ollut tarpeen karjankasvatusta ja muuta omaisuutta koskevien erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi ja ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ollut. Kun otettiin vielä huomioon se, ettei kysymyksessä olevan yhden suden tappamisen vaikutus vahvistuvan susikannan kehitykseen ja suotuisaan suojelun tasoon ollut saadun selvityksen mukaan merkityksellinen, ministeriön päätös ei ollut hallintolainkäyttölain 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla lainvastainen. A ry:n ja B ry:n yhteinen valitus hylättiin.

KHO:n ratkaisu 1445/1/06, 23.10.2007

Maa- ja metsätalousministeriö oli päätöksellään myöntänyt hakijalle luvan yhden suden tappamiseen hakemuksen karttaliitteessä rajatulla alueella 18.4.-4.5.2006 välisenä aikana siten, että pyynti kohdistui erityisen merkittävän vahingon alueen talojen pihapiirissä käyvään yksinään liikkuvaan suteen.

A ry:llä alueellisena luonnonsuojeluyhdistyksenä oli toimialueellaan oikeus saattaa kysymys suden rauhoituksesta poikkeamisen oikeudellisista edellytyksistä valitusviranomaisen tutkittavaksi.

Päätöksestä ja asiakirjoista ilmeni, että aluetta oli hakemuksen käsittelyn yhteydessä rajattu, ja ministeriön päätökseen liitetyn ehdon mukaan pyynti saatiin kohdistaa vain erityisen merkittävän vahingon alueen talojen pihapiirissä käyvään yksinään liikkuvaan suteen. Päätöksen ehdon mukaan kysymyksessä oleva susi tulee voida jäljittää välittömästi kyseisten käyntien jälkeen. Päätöksestä ja asiakirjoista ilmeni myös, että poikkeaminen oli ollut tarpeen omaisuutta, kuten koiria ja ravihevosia, koskevien erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi ja ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ollut. Kun otettiin vielä huomioon se, ettei kysymyksessä olevan yhden suden tappamisen vaikutus vahvistuvan susikannan kehitykseen ja suotuisaan suojelun tasoon ollut saadun selvityksen mukaan merkityksellinen, ministeriön päätös ei ollut hallintolainkäyttölain 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla lainvastainen. A ry:n valitus hylättiin.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomion C-342/05 antamisen jälkeen ministeriö muutti riistanhoitopiirejä luvanmyöntöä ohjaavaa ns. pysyvää pyyntilupien myöntämistä ohjaavaa määräystä (muut. 1.10.2007, Dnro 2611/720/2007, liitteenä), siten että 16 artiklan 1 kohdan b-alakohdan poikkeusperusteen mukaiset luvat tulee kohdistaa vain ko. poikkeusperusteen edellytykset täyttäviin välittomiin tilanteisiin ja pyyntiluvat tulee olla määräaika- ja kato- metsästysajan kattavia pyyntilupia ei näissä tapauksissa saa myöntää. Määräaika- ja kato- pyyntilupa voidaan uusia samaan tapaukseen, mikäli se myös täyttää ministeriön määräyksen mukaiset kriteerit.

Muutos tarkoittaa käytännössä sitä, että vastaisuudessa riistanhoitopiirit eivät enää voi myöntää ns. emaltaehkäiseviä lupia jollekin alueella ilman, että lupa kohdistetaan johonkin tiettyyn akuuttiin välittömästi käsillä olevaan tapaukseen. Edelleen päätös on kohdistettava tiettyyn yksilöön ja luvan on oltava määräaikainen.

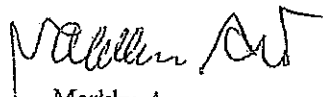
Tämä muutos yhdenmukaistaa 16 artiklan 1 kohdan b-alakohdan soveltamista Suomessa siten, että vastaisuudessa riistanhoitopiirit saavat kohdistaa pyyntilupia vain samankaltaisiin tapauksiin mihin maa- ja metsätalousministeriö on tähän mennessä myöntänyt. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa jatkossa riistanhoitopiirejä siinä, millaisiin tilanteisiin määräyskirjeen mukaisen harkinnan jälkeen voidaan b-alakohdan lupia myöntää.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle tehtäväksi selvittää miten metsästyksellä voidaan vahinkoja vähentää. Tässä vaiheessa vielä keskeneräisen selvityksen (versio 26.10.2007) perusteella näyttää siltä, että juuri maa- ja metsätalousministeriön päätösten kaltaisissa tilanteissa Pohjois-Hämeen ja Pohjois-Savon riistanhoitopiirien alueilla vaikutus on selvä. Esimerkiksi Pohjois-Hämeessä kahden vuoden aikana noin 35 koiraa ja nautaeläimiä tappanut tai raadellut lauma näyttäisi vähentäneen vahingollista ja poikkeuksellista käyttäytymistään ja alueella on kirjattu vain yksi kotieläinvahinko helmikuun 2007 yhden suden kaadon jälkeen. Tuomion C-342/05 täytäntöönpano ja saadut selvitykset vahinkojen vähentymisestä ovat olleet perusteena, kun ministeriö on muuttanut pysyvää määräystä.

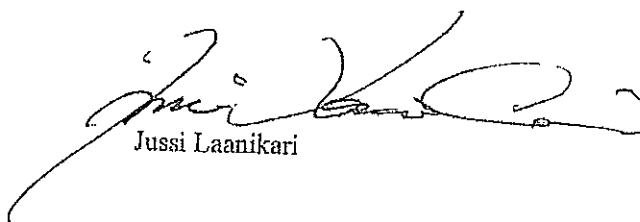
Lupapäätösten käyttämisen valvomiseksi metsästyslain 9 §:n (666/1993, muut. 664/2001) mukaisesti lupaehdoissa veloitetaan luvan saaja ilmoittamaan metsästyksen tuloksesta riistanhoitopiirille ensimmäisenä arkipäivänä siitä, kun eläin on tullut pyydystetyksi. Maa- ja metsätalousministeriön määräyksen (1.10.2007, Dnro 2576/720/2007, liitteenä) mukaan riistanhoitopiirien on toimitettava maa- ja metsätalousministeriölle ja Metsästäjien keskusjärjestölle pyyntiluvan myöntämisen jälkeen jäljennös pyyntiluvasta sekä suden metsästyskauden lopussa kertomus myönnetyistä pyyntiluvista ja metsästyksen tuloksesta. Raportointi on osaltaan tarpeen komissiolle toimitettavan 16 artiklan 2 kohdan mukaisen kertomuksen valmistelussa, mutta ennen kaikkea näin pystytään varmistamaan poikkeusten toimivuus.

Lopuksi Suomi toteaa, että suden metsästyslupia myönnetään susikannan hoitosuunnitelman linjausten mukaisesti. Susikanta on vahvistunut edelleen ja kasvu ylittää sen mitä hoitosuunnitelmassa on asetettu minimitalvoitteeksi. Hoitosuunnitelman mukaisesti poikkeuksellisesti käyttäytyvien susien metsästys on tarpeen, jotta osaltaan vahvistetaan alueiden asukkaiden hyväksyntää susikannan suojelulle ja läsnäololle alueella.

Osastopäällikön sijaisena
Kalastusneuvos

Markku Aro

Ylitarkastaja

Jussi Laanikari

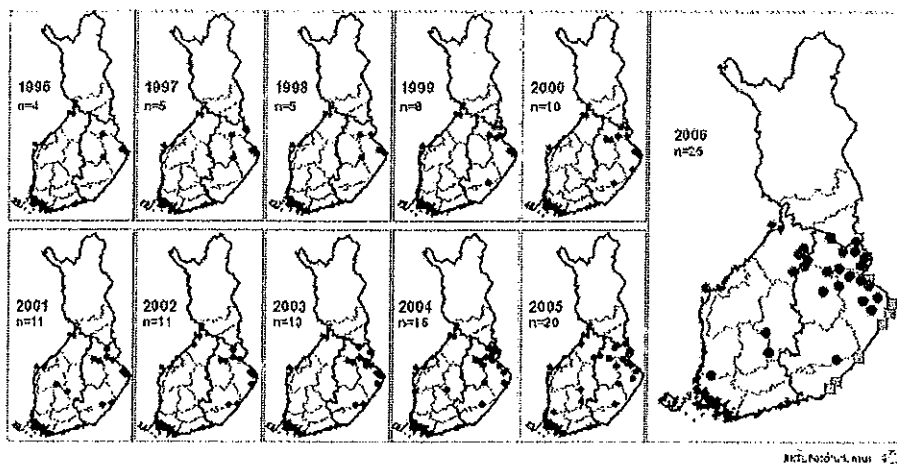
LUONNOS

Susien aiheuttaman haitan ja vahingon estäminen

Ilpo Kojola ja Vesa Ruusila, RKTL

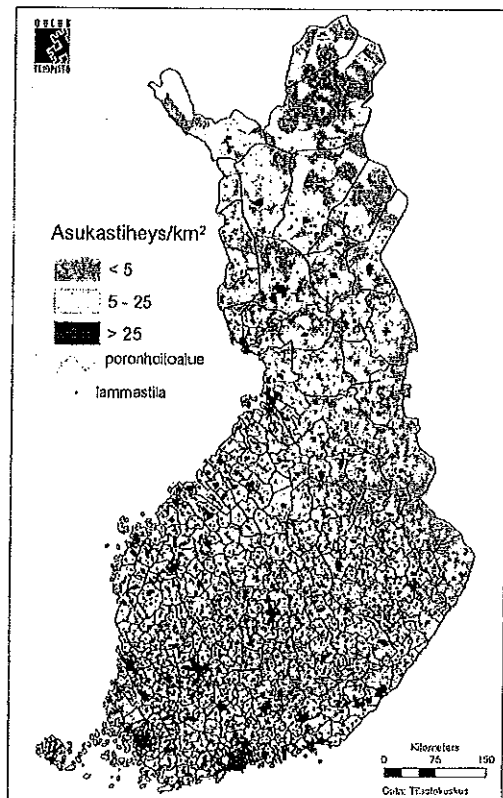
Tausta

Suomen susikanta on merkittävästi kasvanut viime vuosina. Suomessa syntyneiden susipentueiden määrä runsastui vuosina 1996 – 2006 neljästä 25:een. Samaan aikaan pesivän susikannan esiintymisalue laajeni huomattavasti, ja ensimmäisiä pesintöjä varmistettiin myös läntisestä Suomesta (kuva 1), mistä pesivä kanta oli hävinnyt jo runsas sata vuotta sitten. Koira-eläimille tyypillisesti susikanta suotuisissa olosuhteissa lisääntyy ja levittäytyy nopeasti. Maassamme on sudelle paljon potentiaalista elintilaa ja runsas saaliseläinkanta, joten huolimatta vuotuisesta 10 - 20 % luvanvaraisesta pyyntiverotuksesta susikanta on kasvanut keskimäärin 19 % vuodessa. Pyyntiluvat on pyritty keskittämään haitallisiin tai vahinkoa aiheuttaviin susiyksilöihin.

Kuva 1. Susipentueet vuosina 1996 – 2006. Vuoden 2006 tilannetta ilmaisevassa kartassa on mukana sekä Suomessa syntyneet (ympyrä) että Suomen ja Venäjän välisen rajan molemmin puolin liikuskelleet, Venäjän puolella syntyneet pentueet (neliö).

Susikannan esiintymisalueen laajentuminen on merkinnyt muutamien parien asettumista alueille, jossa ihmisasutuksen tiheys on suurempi kuin Suomessa pesivän susikannan ydinalueilla Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa (kuva 2). Tällaisissa tilanteissa riski susien aiheuttamista haitoista ja vahingoista on keskimääräistä suurempi.

Kuva 2. Asukastiheys, poronhoitoalueen eteläraja sekä lammastilat Suomessa.

Haittaa tai vahinkoa aiheuttavat sudet

Sudet ovat viime vuosina tappaneet Suomessa vuosittain noin 500 poroa, 50 – 150 lammasta, 5 – 10 nautaeläintä ja noin 50 koiraa. Tässä yhteydessä tarkastelemme haitallisesti käyttäytyvien tai vahinkoa aiheuttavien aiheuttamaa ongelmaa poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen alueella.

Haitallisesti käyttäytyviksi ymmärretään yleisesti sellaiset susiyskilöt, joiden arkuus ihmistä ja ihmistoimintoja kohtaan on tavanomaista pienempi. Tällöin havaitaan toistuvasti tilanteita, joissa sudet liikuskelevat ihmisasutuksen piirissä. Yleisin motiivi näyttää olevan helpon ravinnon löytäminen. Yksi näistä ravintokohteista on koira.

Valtaosa koiriin kohdistuvista hyökkäyksistä tapahtuu metsästystilanteissa. Pihapiirissä sattuneet tapaukset muodostavat silloin tällöin tapahtumaketjuja, joiden taustalla on se, että jotkut susiyskilöt tai laumat ovat ottaneet tavakseen saalistaa koiria. Syitä tämänkaltaisen ”erikoistumisen” ei tunneta. Syynä ei näyttäisi olevan esimerkiksi luonnonvaraisen saaliseläinkannan vähyys.

Keskeistä tietyn suden tai susilauman haitallisuuden ja vahingollisuuden arvioinnissa on toistuvuus. Synnyinlaumoistaan lähteneet nuoret sudet liikkuvat omia pesimisalueita etsiessään itselleen vierailualueilla ja tällöin niiden reitti voi kulkea paikoin asutuksen kautta. Ne voivat siirtymävaelluksen aikana aiheuttaa kotieläin- tai koiravahinkoja, mutta vahingot ovat yleensä satunnaisia. Pitemmällä ajalla toistuvaa haittaa tai vahinkoa aiheuttavat kiinteällä reviirillä perhelaumassa elävät sudet.

Haittaa tai vahinkoa aiheuttaviin susiin kohdistuvat toimet

Rajatulla laitumella eläviä kotieläimiä on periaatteessa mahdollista suojata esimerkiksi sähköaidoin tai käyttämällä nk. laumavartijakoiria. Sähköaidoista on saatu hyviä kokemuksia sekä Suomesta että Ruotsista. Laumanvartijakoirien käytön ongelmana Suomessa ovat mm. korkeat kustannukset suhteessa vallitsevaan lammaskatraiden kokoon sekä suomalainen laidunnusperinne, jossa lampaat pääosin elelevät asutuksen lomassa sijaitsevilla laitumilla. Pihalla liikkuviin koiriin kohdistuvia vahinkoja on mahdollista vähentää pitämällä koirat teräshäkeissä, mutta metsästystilanteessa vahingon välttäminen on vaikeampaa. Esimerkiksi koirille kehitettyjen suojaliivien tehosta ei vielä ole riittävästi konkreettisia kokemuksia, eivätkä ne ole mainittavasti yleistyneet. Vuosina 2003 – 2005 käytössä olleesta palvelevasta susipuhelimesta oli nähdäksemme huomattavaa apua niillä alueilla, joissa liikkui GPS-GSM-lähettimillä varustettuja susia. Soittamalla puhelimeen metsästäjät ja muut kansalaiset pystyivät tiedustelemaan GPS-GSM-lähettimellä pannoitettujen susien liikkeitä. Kokemukset susipuhelimen käytöstä olivat hyviä ja tutkimuslaitos pyrkii jatkamaan puhelimen toimintaa rahoituksen sallimissa rajoissa.

Jos susille on syntynyt asutuksen piiriin suuntautuneilla vierailuilla assosiaatio ravintoon, vierailut toistua pitkään, vaikka ravintoa ei enää pihapiireistä tai niiden tuntumasta löytyisikään. Pihapiireissä vierailevat sudet koetaan haitallisiksi. Taustalla on mm.

suteen kohdistuva pelko, joka on Suomessa yleistä: noin kolmasosa suomalaisista pitää sutta ihmiselle vaarallisena.

Koska toistuvasti haittaa tai vahinkoa aiheuttavia susia on vain pieni osa meikäläisestä susikannasta, tällaisten yksilöiden poistaminen ei vaaranna susikannan suotuisan suojelun tasoa Suomessa. Tietyissä tilanteissa tulokseen pääseminen saattaa vaatia lähes koko lauman poistamista, sillä samaan laumaan kuuluvilla susilla on keskenään huomattavaa yhdenmukaisuutta suhteessaan ihmistoimintoihin. Aktuaalisessa pyyntitilanteessa on myös käytännössä mahdotonta valikoida laumasta tiettyjä yksilöitä, sillä jo edelliskevään pennut ovat talvella lähes aikuisen kokoisia. Tällöin on riskinä se, että laumasta tapetaan aikuiset yksilöt ja jäljelle jää pyyntitaidoiltaan kehittymättömiä nuoria susia, jotka nälkiintyvät ja alkavat enenevässä määrin tavoitella koti- ja lemmikkieläimiä saaliikseen.

Poistotoimien vaikutus: kaksi esimerkkiä

Haittaa tai vahinkoa aiheuttaviin laumoihin kuuluvien susien poistamisen vaikutuksia on viime vuosina kirjattu aiempaa tarkemmin, jotta yksityiskohtaisempi pyynnin vaikutusten arviointi olisi mahdollista. Tässä yhteydessä käymme läpi kaksi tarkimmin seurattua ongelmareviiriä, joista toinen sijaitsee Pohjois-Hämeessä Kuhmoisten ja Oriveden alueella ja toinen Pohjois-Savossa Kaavin ja Juankosken alueella. Molemmilla alueilla eleli haittaa ja vahinkoa aiheuttanut susilauma.

Pohjois-Hämeeseen asettautui pari keväällä 2004 ja sai pentuja vuosina 2005 ja 2006. Kuluvan vuoden pesinnästä ei ole varmuutta. Lauman alfanaaras oli merkitty GPS - lähettimellä Rautavaaran ja Sotkamon alueelle sijoittuneella synnyinreviirillään. Kaavin ja Juankosken alueella elellyt pari sai ensimmäisen pentueensa vuonna 2006. Uros oli merkitty lähettimellä ja oli syntyisin Nurmeksen pohjoisosissa sijainneelta reviiriltä. Kuluvana vuonna alueella ei ole havaittu pentuetta.

Kuhmoisten-Oriveden reviiri Pohjois-Hämeessä

Pohjois-Hämeen reviirillä sudet tappoivat 26 koiraa ja raatelivat 8 koiraa vuosina 2004 – 2006 (liite 1). Tämän lisäksi sudet hyökkäsivät neljässä tapauksessa nautaeläimen tai – eläinten kimppuun ja tappoivat yhden nautaeläimen. Koiriin kohdistuvat hyökkäykset keskittyivät syksyyn ja alkutalveen.

Laumasta tapettiin urospentu maaliskuussa 2006. Tällä toimenpiteellä ei ollut vahinkoja vähentävää vaikutusta, vaan vahinkojen frekvenssi oli seuraavan syksyn ja talven aikana hieman aiempaa korkeampi (liite 1). Vuoden 2007 helmikuussa laumasta tapettiin alfanaaras. Tämän toimenpiteen jälkeen vahingoiksi on kirjattu vain yksi kissa.

Alfanaaraan ampumisen jälkeen susi tai sudet vierailivat aiempaa harvemmin pihapiireissä. Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri on pitänyt kirjaa susien pihakäynneistä vuoden 2007 alusta lähtien (liite 2). Mainitulla reviirillä tapahtui keskimäärin 2,3 susien pihakäyntiä viikossa ennen 17.2.2007 naaraan poistamista. Tämän vierailuja pihapiireihin tapahtui keskimäärin 0,6 kertaa viikossa.

Reviirillä elelevien susien lukumäärästä tai lisääntymisbiologisesta asemasta ei tällä hetkellä ole tarkempaa tietoa.

Kaavin-Juankosken reviiri Pohjois-Savossa

Kaavin ja Juankosken alueen susireviirillä oli poikkeuksellisen paljon susien vierailuja pihoilla. Susien käynnit pihoilla olivat säännöllinen ilmiö syyskuusta 2006 maaliskuulle 2007 (liite 3). Tämän aikajakson kuluessa sudet tappoivat 6-7 koiraa ja ajoivat jokeen hukkumaan yhden koiran. Susien toistuva, haitallinen oleskelu ihmisasutuksen liepeillä näyttäisi loppuneen vasta sen jälkeen, kun alun perin kymmenen suden laumasta oli ammuttu suurin osa, kuusi yksilöä. Kaadettujen susien joukossa oli kaksi aikuista yksilöä, ilmeisimmin nk. alfapari, joka oli saanut ensimmäisen pentueensa alueella.

Menetelmiä vahinkoa aiheuttavien susien tunnistamiseksi

Susi on koiraeläimille tyypillisesti oppivainen ja sopeutuva käyttäytymiseltään. Perhelaumoissa tietyt käyttäytymispiirteet voivat oppimisen ja/ tai perimän kautta siirtyä myös sukupolvesta toiseen. Suden laajan liikkuvuuden ja suurten yksilöiden välisten käyttäytymiserojen takia on erittäin vaikea ennustaa jonkin aiemmin tuntemattoman lauman tai yksilön todennäköisyyttä aiheuttaa vahinkoja esim. kotieläimille.

Susien yksilöllinen merkitseminen ja liikkuvuuden seuranta GPS-GSM radiolähetinmenetelmillä on varmin tapa arvioida merkittyjen yksilöiden osuutta mahdollisissa vahinkotapauksissa. Menetelmä mahdollistaa suden paikantamisen tiheinkin aikavälein, minkä perusteella yksilön sijainti vahinkohetkellä voidaan todentaa. Radiolähetinseuranta on kallista eikä koko maan susien pannoitus ole realistista. Mitä useampi yksilö on pannoitettu, sitä useammasta laumasta ja elinpiiriään etsivästä sudesta saadaan kuitenkin tietoa. Pannoitettu susi tai sen perhelauma on myös helpompi tunnistaa mahdollista poistoa varten.

Susien pihakäyntien ja niiden aiheuttamien vahinkojen tarkka ja säännönmukainen kirjaaminen on keino, jonka avulla susireviirin laajuutta, eläinten lukumäärää ja käyttäytymistä voidaan jossain määrin arvioida. Havaintojen kirjaamisesta on suurin hyöty niiden perhelaumojen osalta, joissa ei ole radiolähettimin varustettuja yksilöitä. Tarkka susihavaintojen kirjaaminen on mielekästä alueilla, joille susi on vasta levittäytymässä ja kanta suhteellisen harva. Vakiintuneilla tiheämmän kannan alueilla havaintojen kirjaus on niiden suuren määrän takia työlästä, ja toisaalta havaintojen kohdistaminen jonkin tietyn perhelauman yksilöön on erittäin vaikeaa. Myös perhelaumoissa elävien susien erottaminen elinpiiriään etsivistä nuorista susista voi olla hankalaa.

Yhteenveto

Tässä selvityksessä esitellyjen kahden tapauksen perusteella saatiin viitteitä siitä, että susien poistamisella pystyttiin vähentämään susien pihakäyntejä ja edelleen niiden aiheuttamia vahinkoja.

Yhden tai useamman suden poiston vaikutukset näyttäisivät olevan yhteydessä siihen, mikä poistettavan yksilön sosiaalinen tai lisääntymisbiologinen asema laumassa on. Lauman nuorten yksilöiden poistaminen ei välttämättä vaikuta sen käyttäytymismalliin, toisaalta lisääntyvien, ns. alfayksilöiden poisto näyttäisi vähentävän esim. pihakäyntejä. Alfayksilön poisto voi vaikuttaa myös lauman seuraavan kevään pentuetuottoon etenkin jos poistetaan lisääntymisikäinen naaras. Tähän vaikuttanee myös se, mihin vuodenaikaan poisto tapahtuu. Metsästystilanteessa poistettavan yksilön määrittäminen iän tai sukupuolen perusteella on erittäin hankalaa. Radiolähettimellä merkitseminen voi jonkin verran helpottaa tietyn susiyksilön valintaa saaliiksi joutumisesta, mutta ei tee sitä varmaksi tai helpoksi.

Keinoina tunnistaa ongelmasusia tai laumoja ovat yksilökohtainen radiolähetinmerkintä ja susihavaintojen tarkka kirjaaminen. Aktiivinen radiolähettimillä merkintä lisää todennäköisyyttä sille, että tietoa saadaan myös vahinkoa aiheuttavista yksilöistä tai laumoista. Tämä helpottaa ratkaisevasti etenkin lauman/ yksilön elinpiirin tunnistamista ja mahdollisesti myös ongelmayksilöiden poistoa.

Susihavaintojen tarkasta kirjaamisesta on hyötyä etenkin alueilla, joille laji on vasta levittäytymässä. Tällöin eri yksilöiden ja laumojen erottaminen on mahdollista. Vakiintuneen, tiheimmän susikannan alueella tarkasta kirjaamisesta saatava hyöty on pienempi. Suurin hyöty seurannasta saadaan mikäli se aloitetaan heti susien asetuttua alueelle eikä vasta pihakäyntien tai vahinkojen tapahduttua.

Liite 1. Susien aiheuttamat vahingot ja kaadetut sudet Kuhmoisten-Oriveden reviirillä vuosina 2004 – 2007. (Lähde: Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri).

2004 Viikko		2005 Viikko		2006 Viikko		2007 Viikko	
1		1		1	Koira tapettu	1	
2		2		2		2	
3		3	Nauta raadeltu	3	Koira tapettu	3	
4		4		4	Koira raadeltu	4	
5		5		5	Koira tapettu	5	
6		6		6		6	
7		7		7		7	KAAD. AIK. (N)
8		8		8		8	
9		9		9		9	
10		10		10	KAAD. PENTU (U)	10	
..		..		..		..	
15		15	Koira tapettu	15		15	
..		..		..		..	
21	Nauta raadeltu	21		21		21	
..		..		..		..	
31	Koira tapettu	31	Koira raadeltu	31	Koira tapettu	31	
32		32		32	Koira tapettu	32	
33		33		33	Koira tapettu	33	(Kissa tapettu)
34	Koira tapettu	34		34	Koira tapettu	34	
35		35	Koira raadeltu	35	Koira tapettu	35	
36		36	Koira tapettu	36		36	
37		37	Koira raadeltu	37		37	
38		38	Koira raadeltu	38	Koira tapettu		
39	Koira tapettu	39	Koira raadeltu	39			
40		40	Nautoja raadeltu	40			
41		41	Koira tapettu	41	Koira tapettu		
42	Koira tapettu	42	Koira tapettu	42	Koira tapettu		
43		43		43	Koira raadeltu		
44		44		44	Koira tapettu		
45		45	Koira tapettu	45			
46		46	Koira tapettu	46			
47	Koira tapettu	47		47			
48		48		48			
49		49	Koira tapettu	49			
50	Koira tapettu	50	Koira raadeltu	50			
51	Nauta tapettu	51	Koira tapettu	51			
52		52		52			

Liite 2. Susien käynnit pihalla Kuhmoisten-Oriveden reviirillä, tammi-elokuu 2007
(lähde: Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri).

<u>PVM</u>	<u>Paikka</u>	<u>Havainnon laatu</u>	<u>Yksilöitä</u> <u>kpl</u>	<u>Lisätietoja</u>
7.1.	Kuhmoinen, Peltomäki	Pihakäynti	1	Talon ovella
16.1.	Kuhmoinen, Kiviniemi	Pihakäynti	2	
16.1.	Kuhmoinen, Lahdenpohja	Pihakäynti	1	
16.1.	Kuhmoinen, Ala-Karkjärvi	Pihakäynti	1	
17.1.	Kuhmoinen, Lahdenpohja	Pihakäynti	1	
19.1.	Kuhmalahdi, Pajula	Pihakäynti	3	
19.1.	Kuhmoinen, Lahdenpohja	Pihakäynti	1	
25.2.	Jämsä, Västilä	Pihakäynti	5	
27.1.	Kuhmoinen, Kiviniemi	Pihakäynti	5	
27.1.	Kuhmoinen, Korpisalo	Pihakäynti	5	
31.3.	Jämsä, Ouninpohja	Pihakäynti	1	
2.2.	Kuhmoinen, Riihilahti	Pihakäynti	1	
3.2.	Jämsä, Ouninpohja	Pihakäynti	2	
12.2.	Kuhmoinen, Puukkoinen	Pihakäynti	2	
12.2.	Kuhmoinen, Raatesalmi	Pihakäynti	2	
17.2.	Jämsä, Hiukkaa	Pihakäynti	1	
17.2.	"URSA" KAADETTIIN			
20.2.	Jämsä, Hiukkaa	Pihakäynti	3	10 m ovelta
8.3.	Kuhmoinen, Hahmajärvi	Pihakäynti	1	
4.4.	Jämsä, Länkipohja	Pihakäynti	1	
6.4.	Kuhmoinen, Lummene	Pihakäynti	2	
7.4.	Kuhmoinen, Hahmajärvi	Pihakäynti	2	Koiratarhan ympärillä
8.4.	Kuhmoinen, Lummene	Pihakäynti	2	
9.4.	Kuhmoinen, Hahmajärvi	Pihakäynti	2	
10.4.	Jämsä, Länkipohja	Pihakäynti	1	
30.4.	Kuhmoinen, Patavesi	Pihakäynti	1	
30.6.	Kuhmoinen, Hietämäki	Pihakäynti	1	
1.7.	Kuhmoinen, Peltomäki	Pihakäynti	1	
3.7.	Kuhmoinen	Pihakäynti	1	
4.7.	Kuhmoinen	Pihakäynti	1	
7.7.	Kuhmoinen, Hovilanmäki	Pihakäynti	1	
25.7.	Jämsä, Västilä	Pihakäynti	1	Koiratarhalla
1.8.	Jämsä, Rasi	Pihakäynti	1	Yritti koiraa tarhasta
2.8.	Jämsä, Västilä	Pihakäynti	1	
14.8.	Kuhmoinen, Harmoinen	Pihakäynti	1	Kissa tapettu pihapiiriin

Liite 3. Susien vierailut pihossa, niiden aiheuttamat vahingot ja kaadetut sudet Juankosken ja Kaavin alueella susireviirillä vuosina 2006 – 2007. (Lähde: Pohjois-Savon riistanhoitopiiri).

2006			2007		
Viikko	Paikka, pihassa käyntien lkm	Vahingot, kaadetut sudet	Viikko	Paikka, pihassa käyntien lkm	Vahingot, kaadetut sudet
1			1	Juankoski 5, Kaavi 1	KAAD. 2 AIK. (U ja N)
2			2	Kaavi 1	
3			3	Juankoski 2+?, Kaavi 1	
4			4		
5			5	Juankoski 2+?	KAAD. PENTU (N)
6			6	Kaavi 1	
7			7	Kaavi 4	koira, KAAD. PENTU (N)
8			8	Kaavi 3	koira
9			9	Kaavi 1	KAAD. (N)
..			..		
23	Kaavi 1		23	Kaavi 1	
..			..		
34			34	Kaavi 1	
35			35		
36	Juankoski 1		36		
37			37		
38			38		
39	Juankoski 3	2(+1?) koiraa	39		
40	Juankoski 3, Kaavi 2	kissa	40		
41	Juankoski 2, Kaavi 1		41		
42	Juankoski 1, Kaavi 1		42		
43			43		
44	Kaavi 5	koira	44		
45	Juankoski 3, Kaavi 2	KAAD. PENTU (N)	45		
46	Kaavi 2	koira	46		
47	Kaavi 4		47		
48	Kaavi 1		48		
49			49		
50			50		
51	Juankoski 1, Kaavi 1		51		
52	Juankoski 3, Kaavi 2	ajoiivat koiran jokeen	52		